

Novinky a odlišnosti v Metodickém pokynu pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2021–2027 pohledem IROP

Mgr. Tomáš Mosinger, oddělení administrace veřejných zakázek (ÚO IROP pro Plzeňský kraj)

Ing. Eva Marečková, vedoucí oddělení administrace veřejných zakázek (ÚO IROP pro Jihomoravský kraj)

Centrum pro regionální
rozvoj České republiky

Úvod

Zadávání veřejných zakázek malého rozsahu (resp. obecně zakázek nepodléhajících povinnosti zadávání dle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů[1]) v projektech spolufinancovaných z evropských dotací má svá, poněkud odlišná pravidla oproti obvyklému postupu zadavatelů při zadávání veřejných zakázek malého rozsahu (dále jen „VZMR“), které nejsou spolufinancovány z dotací. V rámci Integrovaného regionálního ope-

račního programu (dále jen „IROP“) jsou pravidla obsažena v metodickém pokynu pro oblast zadávání zakázek pro příslušné programové období. V končícím programovém období se zadávání VZMR v IROP řídilo Metodickým pokynem pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2014–2020, jehož poslední verze 1.14 je platná od 1. 3. 2021. V současné době už jsou však vyhlášeny první výzvy v rámci IROP pro navazující programové období 2021–2027 (dále jen „IROP 2“) a pro něj byl dne 23. 8. 2021 vydán Metodický pokyn pro oblast zadávání za-

kázek pro programové období 2021–2027 s účinností od 1. 11. 2021. Následující text se bude zabývat novinkami a odlišnostmi, které MPZ pro IROP 2 obsahuje pohledem Centra pro regionální rozvoj České republiky (dále jen „CRR ČR“), které se zabývá administrací a kontrolou čerpání evropských fondů včetně zadávání veřejných zakázek. Cílem následujícího příspěvku je přiblížit čtenářům (a potenciálním žadatelům a příjemcům dotačních prostředků) nejzásadnější změny a úpravy, které MPZ pro IROP 2 přináší do pravidel a postupů pro zadávání VZMR.

Působnost MPZ

Žadatelé o podporu a příjemci podpory v programu IROP 2 mají povinnost se při zadávání veřejných zakázek řídit zejména Obecnými pravidly pro žadatele a příjemce (dále jen „OP“) a specifickými pravidly jednotlivých výzev. Zároveň je příjemce povinen se řídit souvisejícími předpisy, např. zákonem o finanční kontrole, zákonem o rozpočtových pravidlech a v neposlední řadě pravidly pro zadávání veřejných zakázek, a to buď zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ“), nebo Metodickým pokynem pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2021–2027 (MPZ). Předně je nutné poznamenat, že MPZ představuje rámcový dokument, který definuje základní povinnosti zadavatelů v oblasti zadávání zakázek nespádajících do působnosti ZZVZ a je vydáván Národním orgánem pro koordinaci (NOK), a jako takový je tedy platný pro všechny řídicí orgány jakožto subjekty zodpovědné za řízení a provádění programů poskytujících evropské dotace. Žadatelé/příjemci jsou povinni postupovat v souladu s vydáním MPZ platným v době zahájení výběrového řízení.

Změny a úpravy v MPZ

Žadatelé/příjemci, kteří nejsou povinni postupovat dle ZZVZ, tedy nespádají do některé z kategorií zadavatelů dle § 4 ZZVZ nebo zadávají VZMR ve smyslu § 27 ZZVZ, jsou povinni postupovat při zadávání zakázek v souladu s MPZ. Žadatelé/příjemci nejsou povinni zadávat postupy upravenými v MPZ, pakliže předpokládaná hodnota zakázky nepřesáhne 500 000 Kč bez DPH (platné pro všechny žadatele a příjemce) nebo 2 000 000 Kč bez DPH v případě zakázky na dodávky a/nebo služby či 6 000 000 Kč bez DPH v případě zakázky na stavební práce, a to za předpokladu, že je zakázka zadávána žadatelem/příjemcem, který není zadavatelem podle § 4 odst. 1 až 3 ZZVZ a zároveň dotace poskytovaná na takovou zakázku není vyšší než 50% peněžních prostředků poskytnutých z i) rozpočtu veřejného zadavatele, ii) rozpočtu EU nebo veřejného rozpočtu cizího státu s výjimkou případů, kdy je zakázka plněna mimo území EU. Nově je v MPZ v čl. 4.4 stanoveno, že příjemci nejsou povinni podle MPZ zadávat veřejné zakázky na ty způsobilé výdaje, pro které bude ze

strany příslušného řídicího orgánu stanoven financování pouze metodou zjednodušeného vykazování nákladů. V čl. 4.4 MPZ je konkrétně uvedeno „Příjemci nejsou povinni postupy upravenými v tomto MPZ zadávat zakázky na ty způsobilé výdaje, pro které bude ze strany příslušného ŘO stanoveno financování pouze metodou zjednodušeného vykazování nákladů“ a v poznámce pod čarou k čl. 4.4 MPZ je uvedeno: „Současně platí, že je nutné dodržovat pravidla pro zadávání veřejných zakázek.“ Výdaje vykazované „metodou zjednodušeného vykazování nákladů“ představují *de facto* „paušál“ z výše přímých nákladů (aktuálně ve výši 7%). Pokud jde o interpretaci čl. 4.4 MPZ včetně výše zmíněné poznámky pod čarou k tomuto článku, tak lze uvést, že pokud by příjemce svojí povahou a limitem spadal do MPZ a zároveň do 7% paušálu (a nespadal pod ZZVZ), tak není povinen CRR ČR předkládat žádné podklady (dokumentaci), tedy poznámka pod čarou k čl. 4.4 MPZ znamená, že pokud by se jednalo o 7% paušál, ale zároveň by měl příjemce povinnost postupovat dle ZZVZ, tak je povinen postupovat dle ZZVZ, ze strany CRR ČR však nebude taková zakázka kontrolována. Pokud by příjemce nebyl povinen postupovat dle ZZVZ, není povinen v případě 7% paušálu postupovat ani dle MPZ. Je však nutné podotknout, že přesná pravidla pro uplatňování výdajů vykazovaných „metodou zjednodušeného vykazování nákladů“ budou nastavena ve specifických pravidlech dané výzvy.

Čl. 4.2 MPZ pak nově obsahuje výjimku z povinnosti postupovat dle MPZ v případě, že zadavatel podstatně nezměnil zadávací podmínky oproti předchozímu výběrovému řízení zadávanému v otevřené výzvě, v němž nebyly podány žádné nabídky, podané nabídky nesplňovaly požadavky zadavatele na předmět zakázky nebo účastníci výběrového řízení nesplnili podmínky účasti. I v případě výše uvedených výjimek má však žadatel/příjemce povinnost dodržovat zásady transparentnosti a přiměřenosti a ve vztahu k dodavatelům zásadu rovného zacházení a zákazu diskriminace zakotvené v čl. 6.1 MPZ. A také musí postupovat tak, aby nedošlo ke střetu zájmů ve smyslu čl. 6.5 MPZ.

MPZ rozlišuje dva typy zakázek, a to v závislosti na jejich předpokládané hodnotě – jedná se o zakázky malého rozsahu (VZMR) a zakázky vyšší hodnoty (ZVH). Ve smyslu MPZ je zakázkou malého rozsahu zakázka, jejíž

předpokládaná hodnota je rovna nebo nižší než 2 000 000 Kč bez DPH v případě zakázky na dodávky a/nebo služby nebo je rovna nebo nižší než 6 000 000 Kč bez DPH v případě zakázky na stavební práce. Zakázkou vyšší hodnoty je zakázka na dodávky a/nebo služby, jejíž předpokládaná hodnota činí více než 2 000 000 Kč bez DPH, a rovněž zakázka na stavební práce, jejíž předpokládaná hodnota činí více než 6 000 000 Kč bez DPH. V čl. 6.4.2 MPZ stanoví, že se předpokládaná hodnota zakázky stanoví k okamžiku zahájení výběrového řízení, a nově je doplněno, že zároveň k okamžiku zadání zakázky. Pokud budou překročeny výše uvedené limity pro zakázky malého rozsahu, pak zadavatel nesmí uzavřít smlouvu a musí zadat zakázku postupy odpovídajícími hodnotě platné k okamžiku zadání zakázky. Tato povinnost se nevztahuje na příjemce, který není zadavatelem podle § 4 odst. 1 až 3 ZZVZ a zároveň dotace poskytovaná na takovou zakázku není vyšší než 50% peněžních prostředků.

Dle čl. 7.1.1 písm. b) MPZ může zadavatel VZMR zadat v uzavřené výzvě. MPZ dosud stanovoval v čl. 7.1.3, že zadavatel osloví písemnou výzvou pouze (nejméně) tři způsobilé dodavatele k podání nabídky. Nově MPZ toto pravidlo rozvádí tak, že zadavatel o těchto dodavatelích důvodně předpokládá, že jsou způsobilí požadované plnění poskytnout, např. na základě toho, že mají danou činnost zapsanou v živnostenském rejstříku nebo že u nich zadavatel ověřoval, že jsou schopni plnění poskytnout. Pro tento případ CRR ČR doporučuje, aby zadavatel pro účely kontroly svého postupu disponoval doklady, že k ověření způsobilosti vyzývaných dodavatelů k plnění předmětu zakázky došlo a že dodavatelé opravdu tuto skutečnost prokázali, a to ještě předtím, než je zadavatel vyzval k podání nabídky. V případě uzavřené výzvy by se měl však zadavatel vyhnout potenciálně účelovému jednání, kdy k podání nabídky vyzve např. majetkově či jinak propojené subjekty, dodavatele nezpůsobilé plnit zakázku (jak z hlediska kvalifikace, tak z hlediska obchodního zaměření dodavatele atd.), a jiným obdobným snahám vedoucím k omezení uzavřené výzvy. Takový postup zadavatele bude nepochybně v rozporu s MPZ i smyslem a účelem institutu uzavřené výzvy.

Nově je také doplněn a upraven čl. 7.2 MPZ stanovující pravidla pro zadávací podmínky a obsah výzvy k podání nabídek. Stejně jako

v ZZVZ je stanoveno, že zadávací podmínky nesmí být stanoveny tak, aby určitým dodavatelům bezdůvodně přímo nebo nepřímo zaručovaly konkurenční výhodu nebo vytvářely bezdůvodně překážky hospodářské soutěže. Pokud jde o požadavky na prokázání kvalifikace, pak MPZ již neobsahuje odkaz na § 53 odst. 4 ZZVZ, ale nově stanovuje, že zadavatel – pokud se rozhodne kvalifikaci požadovat – musí v zadávací dokumentaci přiměřeně vzhledem ke složitosti a rozsahu předmětu zakázky stanovit, i) která kritéria kvalifikace požaduje, ii) minimální úroveň pro jejich splnění, iii) doklady, jež mají dodavatelé předložit; doklady o kvalifikaci předkládají dodavatelé v nabídkách v kopiích nebo je mohou nahradit čestným prohlášením, pokud to zadavatel umožní, a iv) pravidla pro prokázání části kvalifikace jinou osobou. Zadávací podmínky také musí obsahovat případné zvláštní podmínky plnění zakázky a kritéria hodnocení spojená s předmětem zakázky, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska. Součástí výzvy k podání nabídek pak nově musí být informace o případném rozdělení zakázky na části, elektronický nástroj pro podání nabídek, pokud jsou přijímány elektronicky. Zde CRR ČR upozorňuje, že pro příjem elektronických nabídek nelze použít e-mail, datovou schránku či datové úložiště, jelikož nabídky nesmí být s odkazem na čl. 8.1.3 MPZ otevřeny před uplynutím lhůty pro podání nabídek, a to u těchto nástrojů nelze zajistit. Čl. 8.1.3 nového MPZ lze v tomto smyslu vnímat jako ekvivalent pravidla dle čl. 8.2.2 Metodického pokynu pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2014–2020, že nabídky podané elektronicky nesmí být zpřístupněny před uplynutím lhůty pro podání nabídek.

Nově jsou v MPZ zpřesněna v čl. 7.3.3 pravidla a lhůty v případě vysvětlení zadávacích podmínek, které v zásadě odpovídají pravidlům stanoveným v ZZVZ. To samé platí i pro otevírání nabídek podaných v listinné podobě a pro nabídky doručené po uplynutí lhůty pro podání nabídek. MPZ v čl. 8.1.2 stanovuje povinnost pořádit o otevírání, posouzení a hodnocení nabídek protokol, který mimo jiné musí obsahovat jména a podpisy osob, které tyto úkony provedly, seznam doručených nabídek včetně data a času jejich doručení. V čl. 9.1.1 nového MPZ je pak doplněna povinnost, že smlouva s vybraným dodavatelem musí být uzavřena bez zbytečného odkladu.

Čl. 9.2 MPZ se zabývá změnami smlouvy a v zásadě jde o úpravu shodnou se ZZVZ. Proto byl nově doplněn čl. 9.2.6 pokrývající případné nahrazení vybraného dodavatele jiným dodavatelem v průběhu plnění zakázky. Odchylně od ZZVZ je pak upraven čl. 9.2.7, který se vztahuje pouze k výpočtu hodnoty změny závazku ze smlouvy a již neobsahuje zmínku o cenovém nárůstu. V důsledku toho je vypuštěno dosud v MPZ aplikované pravidlo, že celkový cenový nárůst dle čl. 9.2.3 a 9.2.4 při odečtení stavebních prací, služeb nebo dodávek, které nebyly s ohledem na tyto změny realizovány, nepřesáhne 30% původní hodnoty závazku. Naopak je do MPZ vložen nový čl. 9.2.8, který stanoví, že budou-li po provedení změn závazku ze smlouvy překročeny limity podle čl. 6.3.2 (limity pro VZMR), je zadavatel povinen dodržet § 222 ZZVZ. To však neplatí pro příjemce, který není zadavatelem podle § 4 odst. 1 až 3 ZZVZ a zároveň dotace poskytovaná na danou zakázku není vyšší než 50% peněžních prostředků.

V čl. 9.3.1 MPZ je stanoveno, že zadavatel zruší výběrové řízení, pokud po uplynutí lhůty pro podání nabídky ve výběrovém řízení není žádný účastník. Nově je zařazeno také pravidlo v čl. 9.4.1, že oznámení o výsledku výběrového řízení nemusí zadavatel zasílat v případě, že by jeho adresátem byl pouze vybraný dodavatel, a dále pravidlo v čl. 9.4.3, že vyloučenému účastníkovi výběrového řízení oznámí zadavatel jeho vyloučení bez zbytečného odkladu.

Při pohledu na výše popsaná pravidla pro zadávání zakázek dle MPZ si nelze nevíšimnout skutečnosti, že MPZ vycházel a nadále vychází v široké míře ze ZZVZ, a některé instituty a ustanovení ZZVZ dokonce doslovně přebírá. MPZ pro programové období 2021–2027 některá pravidla přidal, jiná doplnil analogicky k ZZVZ a jen v minimální míře se od nich odchyľuje. Pro většinu zadavatelů, kteří mají zkušenost se zadáváním dle ZZVZ, by tedy neměla být orientace v MPZ problematická, jelikož MPZ nestanovuje zásadně odlišná pravidla oproti ZZVZ (vyjma elektronizace zadávání, která není u zakázek zadávaných dle MPZ na rozdíl od ZZVZ povinná). MPZ je zároveň spíše předpisem rámcovým, neboť ve srovnání se ZZVZ neupravuje proces zadávání zakázky v takových podrobnostech. Tím spíše by měli zadavatelé dbát na dodržování základních zásad zadávání zakázek převzatých z § 6 ZZVZ, jelikož jejich respek-

továním se velmi výrazně snižuje riziko porušení samotného MPZ.

Jelikož MPZ ve značné míře vychází ze ZZVZ a stanovuje shodná pravidla, pak se pro posouzení postupu zadavatele při zadávání VZMR podle MPZ dá aplikovat rozhodovací praxe soudů či dozorových orgánů vztahující se k ZZVZ.

Shrnutí

Cílem tohoto příspěvku bylo představení hlavních novinek a změn v Metodickém pokynu pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2021–2027 oproti Metodickému pokynu pro oblast zadávání zakázek pro programové období 2014–2020. Z výše uvedeného textu je patrné, že na zadavatele jsou kladeny relativně vysoké nároky co do dodržení pravidel stanovených v MPZ pro zakázky malého rozsahu a zakázky vyšší hodnoty. Pro „zběhlé“ zadavatele se zkušeností se zadáváním dle ZZVZ by nemělo být zadávání dle MPZ nikterak problematické, pro méně zkušené zadavatele je pak nezbytné se před zadáváním zakázky, která je spolufinancována prostřednictvím IROP 2, velmi pečlivě s pravidly a ustanoveními MPZ seznámit. Dopady nedodržení pravidel MPZ mohou mít vliv na výši poskytnuté dotace z IROP 2 v případě konkrétních pochybení, neboť konečným důsledkem pochybení zadavatele při zadávání zakázek je uložení finanční opravy (krácení způsobilých výdajů) podle § 14e zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v platném znění.[2] ■

Poznámky

[1] Povinnost zadávat zakázky v souladu s pravidly obsaženými v MPZ neplatí pouze pro VZMR (ve smyslu § 27 ZZVZ), ale např. i pro zakázky vyšší hodnoty (ve smyslu čl. 6.3.3 MPZ) a zakázky, které nelze považovat za veřejné, jelikož jsou zadávány subjekty, které nenaplňují definici zadavatele dle § 4 ZZVZ. Označení VZMR je tedy v tomto textu použito pro zjednodušení a rovněž z důvodu, že jde o typově nejběžnější druh zadávání v působnosti MPZ.

[2] Při uplatňování finančních oprav je CRR ČR vázáno přílohou č. 1 OP „Finanční opravy za nedodržení postupu stanoveného v ZZVZ a v MPZ“, která obsahuje výčet pochybení a stanovuje procentuální výši finančních oprav v závislosti na daných typech pochybení.